

KO'KYO'TAL KASALLIGINING DAVOLASH VA OLDINI OLISH CHORA-TADBIRLARI

Latipova Madina Maratovna
Zangiota Abu Ali ibn Sino nomidagi
Jamoat Salomatligi texnikumi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ko'kyo'tal kasalligining kelib chiqishi sabablari, kasallikni tashxislash, davolash va oldini olish chora-tadbirlari haqida ma'lumotlar berilgan. Hamda ko'kyo'tal kasalligiga chalingan bemorlarda kuzatiladigan holatlarga to'xtalib o'tilgan.

Kalit so'zlar: ko'kyo'tal, nafas yo'llari kasalligi, bakteriya, virus, spazmatik yo'tal.

Ko'kyo'tal - bu juda yuqumli kasallik bo'lib, u asosan bolalar va o'spirinlarda uchraydi. Bordetella pertussis gram-manfiy bakteriyasi tomonidan kelib chiqadi. Alomatlar dastlab yuqori nafas yo'llarining kasalliklariga xos bo'ladi. So'ngra paroksizmal yoki spazmatik yo'tal bilan kechadi, bu esa, odatda, uzoq muddatli baland shovqinli nafas bilan tugaydi. Tashxis tomoq va burun bakterial kulturasi, polimeraza zanjiri reaksiyasi va serologik tekshiruv orqali tasdiqlanadi. Kasallik Bordetella pertussis (kichik harakatsiz gram-manfiy) bakteriyalar tomonidan qo'zg'atiladi. U asosan yuqtirgan bemorlarning havo tomchilari orqali yuqadi, ayniqsa kataral va erta paroksizmal bosqichlarida. Infeksiya juda yuqumli bo'lib, bemorlar bilan yaqin aloqada bo'lib, kasallikka olib keladi $\geq 80\%$ holatlarda. Yuqtirilgan narsalar bilan aloqa qilish orqali yuqtirish kamdan-kam uchraydi. Paroksizmal fazaning 3-haftasidan keyin bemorlar odatda yuqumli emas. Ko'kyo'tal - bu emlash orqali oldini olish mumkin bo'lgan va tez-tez ko'payib boradigan bolalar kasalligi. Qo'shma Shtatlarda 1980-yillarda kasallanish eng past darajaga etgan. Aholining taxminan 1000000 kishini tashkil etgan va 2014 yilga kelib taxminan 10/100000 gacha o'sgan. Kasalliklarni nazorat qilish va oldini olish markazlarining 2018 yilgi dastlabki tadqiqot hisobotida qayd etilgan holatlar soni 4,13 / 100,000 aholidan tashkil topgani ekanligini aniqladi. 1980-yillardan beri kasalliklarning ko'payishi quyidagi sabablar bilan bog'liq:

Ilgari emlangan o'spirin va kattalardagi immunitet darajasining pasayishi bilan.

Bolalarini emlashdan bosh tortgan ota-onalar emlashga qarshi harakati bilan

Bunday himoyalangan bemorlar kasal bo'lib qolishi mumkin va himoyalangan o'spirinlar va kattalar ham ko'kyo'tal tarqatuvchilaridir va shuning uchun ko'pincha himoyalangan bolalar uchun infeksiya manbai hisoblanadi. Bundan tashqari, epidemiyani keltirib chiqaradigan shtamlarning virulentligi kuchayishi mumkin. Qo'shma Shtatlarda 2018 yilda ko'kyo'tal kasalligining 15609 ta kasalligi va 5 ta o'limi qayd etilgan. 100000 aholiga kasallanish 6 oygacha bo'lgan

bolalar (72,8) orasida eng yuqori bo'lgan, 1 yoshga to'lmagan chaqaloqlarda 5 tasidan 3 nafari o'lgan. Ko'kyo'tal bilan keksa odamlar ham og'irlashadi. Kasallik yuqtirilganidan so'ng u umrbod tabiiy immunitetni ta'minlamaydi, ammo ilgari emlangan o'spirin va kattalardagi takroriy kasallik va infeksiya, odatda, yengil bo'lib, ko'pincha qattiq e'tibor talab qilmaydi.

Ko'kyo'tal kasalligini davolash chora-tadbirlari quyidagicha amalga oshiriladi.

1. Antibiotiklar:

Ko'k yo'talni davolash uchun odatda azitromitsin, eritromitsin yoki klaritromitsin kabi antibiotiklar buyuriladi. Ushbu dorilar kasallikning og'irligini va davomiyligini kamaytirishga, shuningdek, yuqtirgan odamning yuqumliligini kamaytirishga yordam beradi. Antibiotiklar bilan davolash kasallikning dastlabki bosqichida boshlangan bo'lsa, eng yaxshisi, yo'tal tutilishi kuchli bo'lgunga qadar simptomlarning birinchi bosqichida samaraliroq bo'ladi.

2. Qo'llab-quvvatlovchi yordam:

Ko'k yo'tal bilan og'rikan odamlar uchun tanani infeksiyaga qarshi kurashish va tiklanishiga yordam berish uchun etarli dam olish va namlanish juda muhimdir. Bemorni ko'p suyuqlik ichish va yetarlicha dam olishga undash simptomlarni engillashtirishi va davolanishni rag'batlantirishi mumkin. Ingalyatsiyalar nafas yo'llarini tinchlantirishga va yo'talni kamaytirishga yordam beradi.

3. Monitoring va asoratlarni oldini olish:

Kasallikning kuchayishi yoki yuzaga kelishi mumkin bo'lgan asoratlarni aniqlash uchun bemorning simptomlarini, ayniqsa yosh bolalar va chaqaloqlarni diqqat bilan kuzatib borish muhimdir. Ko'k yo'talning pnevmoniya, quruq yo'tal va nevrologik asoratlar kabi asoratlari shifokorlar tomonidan o'z vaqtida bartaraf etilishi va davolanishi kerak.

4. Izolyatsiya va profilaktika choralari:

Bakteriyalar tarqalishining oldini olish uchun bemorlarni boshqalardan, ayniqsa yosh bolalar, homilador ayollar va immuniteti zaif odamlardan ajratish kerak. Nafas olish a'zolarining gigienasiga rioya qilish, masalan, qo'llarni tez-tez yuvish va simptomlar paydo bo'lganda boshqalar bilan yaqin aloqa qilmaslik kasallikning tarqalishini cheklashga yordam beradi.

5. Emlash va oldini olish:

Ko'kyo'talga qarshi emlash aholi orasida ko'k yo'tal bilan kasallanishni kamaytirishning hal qiluvchi profilaktik chorasidir. Tavsiya etilgan emlash taqvimiga rioya qilish, jumladan, o'smirlar va kattalar uchun emlash dozalari odamlarni himoya qilishga yordam beradi.

Xulosa:

Ko'kyo'talni davolash. Chaqaloqlarni odatda kasalxonada olib qolishadi, qolganlar uyda sog'ayishlari mumkin. Asosiy usullar ikkitagacha kamaytiriladi.

1. Dorilar qabul qilish.

Infeksiya tarqalishini to'xtatish uchun doktor antibiotiklar yozadi. Ular bakteriyalarni parchalaydi, ammo kasallik alomatlarini bartaraf etolmaydi. Haroratni tushirishda retsepsiz beriladigan og'riq qoldiruvchilar — paratsetamol yoki ibuprofen qabul qilish mumkin. Yo'tal uchun mo'ljallangan tabletkalar esa odatda ko'kyo'talda yordam bera olmaydi.

2. Rejimga amal qilish.

Kasallik davrida to'g'ri hayot tarzini yuritish juda muhim ahamiyatga ega. Bemorga dam olish, yuqori harorat kuzatilmagan vaqtda esa yengil sayr tavsiya etiladi. Asab tizimi o'ta taranglashishi bois jahlni chiqaruvchi barcha omillardan saqlanadi. Chiroq nuri ham yumshoq va tarqoq bo'lishi kerak. Baland ovozdagi musiqa, suhbat yoki televizor shovqini taqiqlanadi. Quyida tezroq sog'ayishga oid bir necha tavsiyalar:

Yuqori harorat natijasida chanqash hissi oshishiga yo'l qo'ymaslikka harakat qiling. Ko'p miqdorda suyuqlik ichish kerak. Eng yaxshi tanlov — suv, meva sharbati va quruq qaynatma sho'rva. Tez-tez, oz-ozdan tanovul qiling. Ko'p ovqat yeyish yo'tal vaqtida qayt qilishga olib kelishi mumkin. Xonada havo namlantiruvchi vositadan foydalaning. Bu yo'talni bosishda yordam beradi. Bemorning xonasidagi havo musaffo bo'lishiga harakat qilish kerak. Binoda chekish, kuchli iforli duxi yoki havo spreylaridan foydalanish tavsiya etilmaydi — tomoqni qirishi mumkin. Xonani iloji boricha ko'proq shamollatib turish kerak. Infeksiya yuqishidan saqlanib. Qo'lingizni sovunlab yuving, tibbiyot niqobidan foydalaning va suhbat davomida og'zingizni salfetka bilan yopib oling. Qanday qilib ko'kyo'talning oldini olish mumkin? Eng samarali yo'li — AKDS emlash. AKDS — adsorbirlangan ko'k yo'tal-difteriya-stolbnyak vaktsinasi, demak, emlashning ta'siri bir vaqtning o'zida uchta qo'rqinchli yuqumli kasalliklardan himoyalaydi. AKDS kompleksli vaktsinasi, rioya etilishi zarur bo'lgan qat'iy o'rnatilgan tanaffuslar bilan ko'p marta yuboriladi (birlamchi kurs doirasi uchun eng kamida 30 kun). Emlashlar Milliy taqvimiga ko'ra, AKDS vaktsinalash chaqaloqlar 2, 3 va 4 oylik bo'lganda bir martadan 3 marta, so'ngra 16 oylikda, 7 va 16 yoshda bir martadan takrorlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. I.R. Asqarov Sirli tabobat. // Fan va texnologiyalar nashriyoti-matba uyi. -2021. 796-798 b.
2. A.M. Ubaydullayev Nafas organlari kasalliklari. Toshkent "Yangi asr avlodi" 2009. 39-40 b.
3. O'.B. Sharopov, F.K. G'afforova, U.I. Shodmonov "Ichki kasalliklar", T, 2003.
4. M.J. Allayeva, Z.Z. Hakimov, S.R. Ismailov, S.Dj. Aminov, T.B. Mustanov Farmakologiya "Hilol media" nashriyoti. Toshkent – 2020. 234 – 256 b.
5. S.S. Azizova "Farmakologiya" Yangi asr avlodi-Toshkent. 2006.
6. Д.А. Харкевич Фармакология. Москва издательская группа "ГЭОТАР-Медиа" 2018. 263 стр.
7. <https://m.kun.uz/news/2023/08/17/kokyotal-nima-va-u-qanday-davolanadi?q=%2Fuz%2Fnews%2F2023%2F08%2F17%2Fkokyotal-nima-va-u-qanday-davolanadi>